

WAT BLIJFT ALS ALLES MIJ ONTVALT

Het programma is zo bekend dat we aan de afkorting DWDD al meer dan genoeg hebben om het zonder aarzelen te herkennen. Maar intussen heeft het coronavirus alles onzeker gemaakt. Zelfs de evidente veronderstelling dat de wereld, wat er ook gebeurt, altijd wel door zal blijven draaien, deelt ineens de onzekerheid die *ieder* geloof eigen is. Zeker – of in elk geval zekerder – is voorlopig alleen dat het programma zal verdwijnen. Als voorproef is nu al het tijdslot verdwenen dat in betere tijden werd gevuld met de herhaling van de reguliere uitzending. Door toedoen van de cabaretier Paul Haenen krijgt de kijker in plaats daarvan populaire televisieprogramma's uit de oude doos te zien. Die kunnen ons namelijk volgens hem in deze tijden van coronacrisis troost bieden. En dat hebben de mensen vandaag weer hard nodig.

Buitenwaarde

Of 'weer' klopt misschien niet helemaal. Daarvoor is het te lang geleden dat we echt om troost *verlegen* zaten, zeker waar het troost in zulke collectieve proporties betreft. Want hoeveel *persoonlijke* troost, in tal van situaties van verdriet en gemis, we allemaal weleens nodig hebben, in ons welvarende Westen hadden we, cultureel gesproken, vrijwel algemeen het geruststellende idee ons leven wel aardig op de rit te hebben. Hooguit vormde troost daarom lange tijd een soort buitenwaarde, eventueel, voor wie daar dan nog in geloofde, pas aan te spreken op onze allerlaatste aardse gang, de weg naar de overkant. Want hier hadden we genoeg *ander* geld op zak. Geen wonder dan ook dat we ons niet langer herkenden in een geloof zoals bijvoorbeeld de Heidelbergse Catechismus ons dat uittekent. Die bestond het immers om nota bene te *beginnen* met de blijkbaar allesbeslissende vraag: 'Wat is uw enige troost, zowel in leven als in sterven?' Alsof mensen geen voornamere vragen kennen!

Kanttekeningen

Intussen komt dus niet de stellige dominee Gremdaat, maar de twijfelaar Paul Haenen zelf ons zonder gêne zijn 'troost-televisie' aanprijzen. Dat tekent de wel heel drastische verandering die het coronavirus in heel de samenleving in een mum van tijd heeft teweeggebracht. Als moderne dominee zal ik het niet in mijn hoofd halen daar ook maar één kwaad woord van te zeggen. Integendeel, ik prijs en dank hem juist dat hij zo'n oud bijbels en kerkelijk woord weer zo glim-mend weet op te poetsen. Maar een paar kritische kanttekeningen wil ik er toch wel bij maken – de eerste over de timing van dit initiatief, en de tweede over de specifieke invulling.

Timing

Uit eigen ervaring weet ik namelijk maar al te goed dat mensen in het algemeen – en dominees misschien wel in het bijzonder – vaak veel te *snel* zijn met hun troost. In dat opzicht mogen we nog altijd wel een punt zuigen aan het voorbeeld van de vrienden van Job, die liefst zeven dagen en nachten alleen maar bij hem zaten,

zonder ook maar een mond open te doen. Omdat ze er terdege van doordrongen waren dat een pijn of verlies eerst moet worden doorleefd, voor een slachtoffer een vorm van troost ook maar aankan. Eerst moeten namelijk de verwarring en de vragen van hun ervaring indalen, vóór en aler een mogelijk antwoord een mens kan bemoedigen.

Oorzaken

Met dezelfde kracht roept ook de coronacrisis hele reeksen vragen op, waar we niet zonder risico op herhaling zomaar aan voorbij kunnen gaan. Per slot van rekening komt het virus, hoezeer het ons heeft overvallen, nu ook weer niet totaal onverklaarbaar uit de lucht vallen. Nee, zeggen virologen als de Amerikaanse onderzoeker David Quammen, ‘bij het kappen van wouden, het ruïneren van ecosystemen, wolken virussen op als stof bij het uitkloppen van een kleed’. Dat we dat maar weten, en er grondig over nadenken – dat gaat aan de troost vooraf, wil die niet goedkoop worden en in wezen ook het schraal blijven, omdat we anders zelf het volgende virus alweer aanmaken.

Nostalgie

Dus éérs inkeer en omkeer, en dan pas de troost – dat is de volgorde van bijbelse profeten die niet alleen op eigen noden letten, maar net zozeer op die van anderen. En dan is het óók nog eens zaak om je af te vragen wat je troost nu eigenlijk *inhoudt*. Want troosttelevisie zoekt haar heil blijkbaar in het verleden, in het nostalgische gevoel van programma’s die ons aan gezelligere tijden herinneren – een begrijpelijke reflex, die ons zeker wel even af kan leiden. Allemaal tot je dienst. Maar we moeten ook weer een keer verder, en heimwee kan ons daarvan

afhouden. Vraag dat de dichter van Psalm 42 maar. Dan weet je al genoeg. Hij stierf zowat van heimwee. En zijn bevrijding begon pas op het moment dat hij vooruitkeek, door zichzelf tot de orde te roepen met de woorden: ‘Hoop op God, want ik *zal* hem weer loven’.

Maar hangt die hoop niet in de lucht? Want is er dan een God die ons ziet en redt? Ik waag het erop. Sterker nog: ik heb er alle vertrouwen in dat ziekte en dood niet het laatste zijn, maar hooguit het vóór-laatste. Want het leven kan me ontwapenen, en ik kan alles kwijtraken, maar er is een hand die mij vasthoudt. Of zoals de *Doornse* Catechismus het verwoordt: ‘God is wat blijft als alles mij ontvalt’.

Troost

Dat wil ik u graag meegeven in deze angstige tijd: de troost van het geloof dat we niet alleen zijn, geen nietswaardige verschoppelingen in een eindeloos leeg heelal, maar mensen van goud, een ieder in haar of zijn eigenheid; ja mensen van een God die we niet zien (net zomin als een virus), maar die wel zwijgend om ons heen is, en die het leven niet alleen heeft uitgevonden, maar het ook beschermt en bewaart, en het uiteindelijk zal voltooien, tegen alle ziektevirussen en doodskrachten in. Kijk maar naar Jezus en zijn verrijzenis op de morgen van Pasen. Daar zie je ten voeten uit, zowel wat God wil, waar hij op *uit* is en toe in *staat* is.

Zoek daarom je troost in zijn nabijheid.

Ds. Martin de Geus

Deze column is ook te beluisteren via de website van Radio Ridderkerk